

RAJOTTYA CATERA CORINTYU JANVAJYU

**Pávurubay muchuveda riy
Jüdenü siitaryavvedabay**

1 ¹⁻²Ray Pávuru, rañicha natutyanichi Jesucrístu nusubyjyu, Jüdenü jtedamuju. Rañuy vutyeryi Sóstenesi-tyara catera jiryeyyu, Jüdenü siitaryavajyuu jiryaty Coríntyu janvay jiryedye, sajaryetada Jüdenü jijyu Jesucrístumusiy jiryey, sanatuyada daryaju jidyedyeñuju jiryey, rusaju títaju rityi jachiñuñuyada Vuyntytyu Jesucrístu jtyamuju títaju vichadiva, nuñi vuvyichadamu. ³Jiryechasara samirya Vujyey Jüdenü jtyamu, Vuyntytyu Jesucrístu jtyamu jarye, samirya racha variy jiryeyechiy ramusiy.

**Sichanatyada Pávurubay variñi
Jüdenü samirya vichadaju**

⁴Richanatyasarani Jüdenü jiryeyadaju jiryaty sasayada mitya Jesucrístumura samirya vichada jiryeyyu. ⁵⁻⁶Sumutyada daryaju Jesucrístumusiy títajumu jiryey, jiryetyuchodamu, jiryedyetyadamu jaryey, jasicharajuty ramachojada Crístunchiy tuchoda jiryeyechimyu. ⁷Daryamusiy ne rasutyeryuy nta tara jiryey jiryaty sasay Jüdenura, varityi jiryentucharara sitjadada runda, Vuyntytyu Jesucrístu mutjadada. ⁸Nini ravanutyasara tamitya rundamuju jiryey, ne ti rayasay variy jiryey, mitya, Vuyntytyu Jesucrístu jtjadadamu, vuryanumaty raniy satuunu. ⁹Nini

vichasara Vujyey sami, jiryaty sitotanicharara jiñiquejada, tapi nivitya natuy jiryey jiryatidyey vichasara variy sisa sadenu, jiryaty Vuyntytyu Jesucrístu dañi.

**Ne rijechipyanuyada Coríntyu
janvavyedabay mityiji títajumusiy**

¹⁰Ratyuchu samirya jiryeva, ratyeryiveda, Vuyntytyu Jesucrístu jtyamu rajechiñuy jiryeva: Jiryaynuma jachipiya títajumusiy, ne jiryeycha taji jiryeyechipiyajadamuju; jiryaynuma jiryiryira samirya vichasada day, taraqui jachipiyanuyadavay jiryeycha, jiryatidyey jvaay vatajuu variy. ¹¹Ratyuvachu ranacho Cudóveveda niquejada daryaju jiryeyñiyu, ratyeryiveda, jiryaty jiryeyñiqetya daryajuy. ¹²Taraju jiryitay jiryeycha taji siitaryavay, jiryaty jiryitay nuñi tiquimusiy: Ray jita Pávuru siitaryinu day, nuntiy: Ray, Apódosiy siitaryinute day, nuntiy: Ray Pyítru siitaryinu day, nuntiy: Ray jita Crístu siitaryinu day. ¹³¿Nantasiniy jiryinuñi Crístu day? Ne ruveda crusityasani Pávuru jiryeyadaju, dantamuy ne jiryityuyada Pávuru jtyamu. ¹⁴⁻¹⁵Richanatyani Jüdenü jiryaty ne rityadoda ti jiryeycheybi-musiy, vinu Críspyu, Cáyu jaryey, jiryeynuma jtyay variy: Nuy jita jityuñuyada Pávuru jtyamu day. ¹⁶Raño jityadodantiryi Estévanasyvedantiy, ne rajechipityara jityadoda ti nijyamí taji.

¹⁷Tapi ne supajada Crístu ray ratidyē jityanunumaya; supajada jita Crístu daryé ratidyē tuchunumayara samituchoda, ne nijyamī datyadata, rañuma maçho mitya Crístu batyeda crusityasa vuryeyadaju.

**Savichasara Crístu vanudyinu,
datyadodatī Jüdenumusi**

¹⁸Crusinchiy datyadoda jita, ne tara niquejada nta rijyu parutisavañundyerya; vujyu jita jiryatijantyutyasavadyevyuy, Jüdenu datyada jita vuryentyutyasadaaju day.

¹⁹Nuçharanuma daryaju darya:

Raday paruta jitarā datyavay
datyadantiy, raday rrachura
ridyetyada varintiy, jiryatij
datyada jachipiyajadatavaryi.

²⁰¿Tenumanī datyara, te? ¿Tenī niquejada datyanū day, te? ¿Teranī niquejadacanu, te? Jüdenu dityadoda datyisamiy tītaju riy. ²¹Jüdenu datyadamu, ne ridyetyaryada nijyanvay jidyetyadata daryajuni, sabaryuyada daryajura riryatidyē tuvachu nijyanvay simu, riyada rayadaju, vinu samituchoda tuchodamusiy, dañuma riryajachipiya tavay ranchiy: taravitya day.

²²⁻²³Dañuma riñi jiyasantanuyada Judfyuveda Jüdenumusiya mityamusiy datyadoda jityuvachoda jiju, daryaday riñi vatanuyada tavay ranachō datyadantidyē, jityuvachoda jijuntidyē, nuñi tuchunumaya ruuva Crístunchiy, niñiy batyeda crusityasa vuryeyadaju. Riryañada Judfyuveda variy ranchiy, ne rityuvachuruy variy simu, riryatidyē jnyū junarejū variy. Tavay ne tuvachuruyada ramu jiryatij rutavyitya sitenu daryajura. ²⁴Natuchavajyu jita, jiryatij Judfyuveda davyuy, daryadantiy jiryatimyu ne Judfyuveda vuñichantidyē, vujyuni jita sadityadoda

Jüdenu: Crístimu darya jidyetyada vuryentyutyasada ramityadedaju day.

²⁵Tapi jiryatij datyisā nta sivaachara Jüdenu tara, datyaravaju nijyanvay datyadamusidyerya; daryantij jiryatij vadiironumusi nta sivaachara tara Jüdenu, vanuryavaju nijyanvay vanuyadamusintidyerya.

²⁶Ratyeryiveda, jiryajachipiya jiñatuchadanchiy. Ne jaryi rajuuvay sanātuyada Jüdenu riy datyavay, jiryatij riñi nta nijyanvay datyavadyeyu, dantyamuy ne rajuuvay jaryi vanuvye, dantyamuy ne rajuuvay curacamintiy. ²⁷Sajaryetada jita Jüdenu riy jiryatij datyisamidyeryi, satidyē jantaniy variryi datyavay; sajaryetadantiryi vadiiryovantiy, satidyē jantaniryi vanuvyentyidyē.

²⁸⁻²⁹Sajaryetadantiryi nijyanvay rapuryamintiy jiryatij rivyichasara javityyechavay. Rani jita jiryatimyu ne ranicha, sajaryetada day, satidyē parutataniy ratara jiryatij ranicha, sañuma jchanatya tī Jüdenu tuunuyu.

³⁰Simusiy jita jiryeniñcha diye Jesucristumu. Sabayada Jüdenuni Jesucristu variy samiy vudyetyadaaju, satidyē jtay samivye varivyuy, sajiintya variy jidyedyēñujuntivyuy, vuryatidyē vichajayasara juuchajsā variy sisā.

³¹Ramunñiy, darya nuçhara Jüdenu niquejadamu darya:

Niñiy jchanatyaruyū, sama
jchanatya Jüdenumuyu, jiryatij
sadatya daryajuni.

**Pávurubay tuchodara
Crístu batyeda crusityasa**

2 ¹Ratyeryiveda, ray jita jtijada tarijiryimu ratidyē tuchu jiryivara Jüdenu tuchoda Crístunchiy. Ne ratyuchoda jaryiñu niquejadata varidyedyerya, dantyamuy ne nijyamī datyadata. ²Rajechipiyajada variy: Ne

radetyaryy taraniyy jiryimu, vinu Jesucristu niyyu radyetyaryy, niity batyeda crusityasa vuryeyadaju.

³Ravyichanuyada varyi vadiiryonu jiryequemyimu, rachuvuyadamu jarye, jaryi ramyichutyeda varyi. ⁴⁻⁵Rañiquejada jita jiryatiy ratyuchoda jiryivara, ne ratyuchoda datyara niquejadatara. Ratyuchodamu jita sadityanu Jüdenura jidyetyada Yintumusi, jiryatidye tuvachu varyi Jüdenumu, sadatyadamusiy, ne datyada niquejadamusiy, jiryatiy niyyami jachipiyajadamusidyerya.

Jüdenu Jnutumusiyy datyada

⁶Nuñique jitarada datyada riquebyimu jiryatiy rityuvachumuyada Jüdenumu. Ne nuñiquera jiryunda datyada, dantamuy ne jirya mucadi nusuvye datyada, mitya, jiryatiy parutisavay daryaju daryi. ⁷Nuy jita niquesarara Jüdenu datyada day, jiryatiy dutyasara datyada darya, jiryatiy sabayada Jüdenu rajotadamusirya, vuryatidye jutira vandamuju. ⁸Ne ti datyadara Jüdenu datyada jirya mucadi curacamiy cabyimu, mitya. Riryityi datyadara, ne riryi mudoda crusityasa variñi vanda Nutyityu. ⁹Darya nuchara darya:

Jiryatimuy ne sadiy ti riva didye, dantamuy ne satuvachu didyerya, dantamuy ne sajachipiya jijechitya didyerya, rani jita sudutya Jüdenu riryajjiryi rityi vatarani.

¹⁰Vujyu jita sadityadoda Jüdenu Yintuta darya, tapi Suntu datya titajura jijechipiyajada jiryatiy dutyasara darya. ¹¹Ne ti datyara sitenu vujechipiyajada, vinu vuryintu datyara, jiryatiy vuryiva ni. Dantamuy ne ti datyara Jüdenu jachipiyajada, vinu Suntu datya darya. ¹²Vuy jitamuy ne jmutyani jirya mucadi jami jnutu day, vinu Jüdenu Jnutu jita

vuryiva day, vuryatidye datyara tara sasay mitya vuy, tara. ¹³Ranchiy jita nutyuchunumaya. Ne nutyuchu niyyami datyadataru, Jüdenu Jnutu datyadataru jita nutyuchusara darya, nuñatidye datyanura Suntumusiyy datyada riy, jiryatiy Jüdenu Jnutumusiyy piruvyedyeryi. ¹⁴Netimuy ne vupyiryuy Jüdenu Jnutumusiyy didye, ne vanay vuryimutyara sadatyadoda varyi, tapi vudyi parucharuy daryaju riva, ne vanay vudyetyara, jiryatiy vinu Jüdenu Jnutumusiyy datyasara darya. ¹⁵Jüdenumusiyy piruñu jita datya samiiy titaju Jüdenu Jnutu datyadataru. Dañuma ne ti datyadasarara Jüdenumusiyy piruvye jvaayada. ¹⁶¿Chirana datyadara Jüdenu jachipiyajada, chi? satidye datyanu tarani. Dañuma nuy, jiryatiy Jüdenumusiyy piruvye nudyey, nuyvichasara Cristu jachipiyajadatavay.

Vatajuu jvaavye Jüdenuju vuy

3 ¹Ratyeryiveda, radyetyadoda jirye nutyu jiryevyichasara vadi rupivye Cristumu, nutyu jiryevyichasara niyyami niryuyadatavay, jiryatimuy ne jiryevyichasara Jüdenu jachipiyajadatavay didye. ²Radyetyadoda jita varyi tapimusiy niquejadata jirye, jiryatiy jiryevyichasara daryaju nutyu deramiy nta, jiryatimuy ne vanay jiryimutyajada didyerya jami datyanusada didye, dantamuy ne vanay jiryimutya diye saraju didyerya, mitya. ³Jiryenicha jijniryadamu jvaayadacanimiy daryaju, tapi jiryatiy ravicha ratyada jiryimu, niqutyada jarye, ne viy jiryedyirya niryuyada jvaayadacanimiy jirye, jiryatiy niyyanvay jachipiyajadataru jiryivaay. ⁴Varityi sutay jiryetyenu: Ray jita Pávuru siityarinu, nuntiy: Ray Apodosiy siityarinu day, jiryejechipiya niyyanvay jachipiyajadataru. ⁵¿Chira

sanicha Apódosiy, chi? ¿Va Pávuru chiná day? Náy jíta vichasara Jüdenü jmutyanujyuy, jiryatidye tuvachu varyiy simu, daryasarajutiy sasayada Vujyë nadyivaayadajuyu. ⁶Ray jíta nutá dara Jüdenü ni quejada jiryimu, Apódosiy parodeda jidyetyadodata rivasilya, Jüdenü jíta jasachoda jiryetyuvachodajura. ⁷Ramunimuy ne vuryajnyuy simu nítii nutara, dantyanuy ne simu nítii paronirya. Simu jíta vuryajnyuy Nítii jasachura. ⁸Nítii nutára, savicha jidchavü sisá nítii paronirya. Riryajmutya nüñi tiquimusirya jimyurichenusáda, jidyirya jvaayada murichirya. ⁹Navyicha Jüdenüjsá jvaañujyuy, jirveyicha nutyu Jüdenü nudiy, sivaarya, nutyu saroriy jiryatiy saroriy yajiju jiryë.

¹⁰Daryaniday sabayada jivyatadamu Vuryindenu rivaayadajura, rabe nutyu roriy jvaayada datyira rorintuvü, jiryatiy vuryitachara Jüdenü roririy simu tuvachuvajyuu. Riryaroriy tavay jidyetyadodata rutuvujcha. Riryama jnyuy, nüñi tiquimusiy yivaayadamu, samirya roriyadaju rjicha. ¹¹Ne vanay sabay tii ratarya jutuvuju Jüdenü rorimyu, vinu Jesucristu, jiryatiy sabayada Jüdenü rivaayadamusiy jiryoriy jutuvujuni. ¹²⁻¹³Títiiy raroriy jiryá rorintuvujcha óruta, varimyata criquitya, ravichü samíta jarye saroriy varyityi; varimyata jii ratya, navíta, daryantya vachutya jarye, jvadichara racha nüñi tiqui jvaayada, rarundamu varityi sajantya Jüdenü jiidatara roriy. Jiday jíta radityanura nüñi tiqui jvaayada, nutyura jvaayada ranicha, nutyura. ¹⁴Jiryatiy ramachö jiidavyasiy tii jvaarya, samirya jvaacharavidye ranicha, sajmutya varirya ramurichirya. ¹⁵Ranumatyiy rupamyuy tii jvaarya, racara varirya ramurichirya, tapi vinu ni jíta raramitya jidañubesiyy varidye.

¹⁶Neviy jiryedyetya Jüdenü roridyeyu, jiryatiy savichasara Suntu jiryiva.

¹⁷Saryityi javatya tira Jüdenü roriy, daryaday saryi javatya Jüdenü varintyidyëñi, tapi jiintyasara daryaju sajura jiryoriy, jiryatiy jiryëñuma jiryëñicha.

¹⁸Ne saquivüchu jiryequebyimu tiiy. Nítii jachipiya jiryequebyimu: Ray jíta vichasara datyara jiyomü, samá titunu datyisaju nijyanvay diyadajacheyu, satidye vichasara sitenu datyara varyi rivasiy Jüdenü diya. ¹⁹Jiryá mucadi nijyanvay datyada day, Jüdenüjü jíta ne datyada darya, darya nucharatyy sanchirya:

Sani jiryi Jüdenü parutadaju riy datyavay, ridyetyadiva.

²⁰Nucharantidye:

Sadatya Jüdenuntirya datyavay jachipiyajadantyy, jiryatyy ranicha mitya.

²¹⁻²²Ramunitimyu ne rajchanatyaja tii nijyanvay datyadodamuyu. Tapi sabachara Jüdenü jiryeyusara titajura, varimyata Pávuru, varimyata Apódosiy, varimyata Pyítru; daryaday jiryeyusara titajuntirya: jiryá mucadintyy, jiryinuyadantyy, jiryatyy diyera, jiryatyy rachantyy; jiryeyusara jíta titaju darya. ²³Jiryë jíta Cristu nijyanvadye, Cristu jíta Jüdenü denu day.

Jesús jvaatyadeda riy yinsubymibe

4 ¹Jiryama jtay nuy nutyu Cristu jmutyavay, jiryatyy sabay nuy nüñatidye datyanunumayara Jüdenü datyada dutyasara, jiryatyy sani dityanuryy jiryerya. ²Savata Jüdenü daryajura, riryatidye jvaay sumutyavay samirya jiyü, ne riryëcha quivüvyë. ³Dañuma jiryëñi jachipiya vacha jachipiyajadata rañijyü, daryadantyy saryityi jachipiya cadnadu tara rañijyuntiy, dantyanuy ne ray jachipiya

tara rañijyu. ⁴Dañumamuy ne radyetya vacha tara rañijyu. Dantyamuy ne ratatij rajtay raramiy mitya riva. Vinu Jüdenü datyara rivaayada, samiryavidye ranicha. ⁵Ramunimuy ne jiryatuchuta ti rarundajisij, Vuyntyityu jvijadajisij. Nini jita rasipyata vandamujura dutyasara titaju jiryatij nupocudinube dutyasarara, sadityanuntirya nijyanvay jachipiyajada jijnijyuntij. Nuñi tiqumusi riryajmutyara yivaayada jchanatyada variy Jüdenumusi.

⁶Ritesirya jirya nutyu vinu nainchij Apodositya; ritesij jiryejyura jiryatij ratyeryiveda daryaju jiryedye, jiryatidye datya nadyimusirya nutyuramusij vuryavichasara, nutyuramusij, vufuma jvaay niquejada nuchara jiyaroju. Sanutyadeda Jüdenura jiryeñiquejada, sañuma junuvay tiqui vanu sayaroju jityeryiyu. ⁷¿Chira bayada samivaju jityeryivedamusij ji, chi? ¿Tara yimu jiryatimyu ne yimutya mityamusirya, tara? Varityi yimutya mityara, ¿nutyuramusij yichanatyara ramusij ji, nutyuramusij? ¿yimutya vijidyiryamusirya? ⁸¿Jiryepyoñumavij Jüdenü niquejadata? ¿Jaryi taratavañuma jiryeque? ¿Jiryeñuma dyetya nutyityüveda nadyimusidyey? ¿Jiryetyi jtosara nutyityümiy vichadaju najerye raryi nusuchara variy jiryisantidye! ⁹Jüdenü nusubiyimimysij radi nutyu sani bay nta tamitya nuy, nutyu nta diiyasavay sabay variy nuy, nuñatidye batye nta nijyanvay diya, Jüdenü tuunu vichavay diya jarye titaju. ¹⁰Nuy jita vichasara datyisamij nta Crístu jiyadaju, jirye jita vichasara datyavay nta Crístumü day; nuyvichasara nta vadiiryovay, jirye jita vanuvye nta varidye. Jiryeñicha samirya jvadichavay, nuy jita javityiyechavay nta day. ¹¹Diye saraju nujechi, nuñichumuy variy risaju;

nuyvicha nutyu sidyavumiy, javatyasavay; ne rorityavay risaju nuy. ¹²⁻¹³Nudyivaachara parucharij jijyomututa. Varityi riryarupanta risaju nuy, nuñiquesara samirya riñijyu varidye; varityi riyasantasara nuy, daryaday nujechinij variy rajuntiyu; varityi riryavityiyechara jamiryamu nuy, nuñimutya samiryamu varirij. Nuñicha nta jatyasavay, nutyu rijetya ntama nijyanvay nutyu rujuu nta nuy, diye saraju.

¹⁴Ne rañurya darya niquejada ratidye jantaniy jirye; ramu jita rañurya, ratidye datyanu samirya niquejadata jirye, nutyu radyedyeñu vatasavay nta. ¹⁵Dañuma riñicha rajuvay jiryedyetyanuvay Crístumü, rajuytya sanicha jiryejye; vinu ray Pávuru detuyada Jesucrístumü jirye, samituchodata. ¹⁶Ramunij ratyüchu samirya niquejadata jiryiva: Jiryajantya rivaayadamu ray. ¹⁷Ramunij ripajasiy jiryimunij Timutévu, radyenu vichij jaryi vatasi, nitij jvaachara samirya Jüdenuju. Nini rajachipityatanirya jiryatij rivaachara Crístumü jirye, daryaniday radyetyanunumaya titaju vichadivara, Jüdenü siityarivajyuuva. ¹⁸Runnuvay jiryetyevayu, jiryatij rijechipiya daryaju: Ne sajvi Pávuru vuryimu nuday. ¹⁹Raday jvimu vanira Vuyntyityu vatadamuju jiryimu; rama datya varirya ne vinu riñiquejada, radatya jtara sitenu ridyetyada variy, rityi nique yinnuvayadamuyu. ²⁰Tapi ne niquejadata vudyetyara Jüdenü nusuyada, vudyetya datyadatar. ²¹¿Nutyura jiryevyata, nutyura? ¿Ravij musiye jirye, dantya mitya rasamiñu ravatadamu jirye?

**Nutyura vuryi vichaniñi
cadnavu, nutyura**

5 ¹Riryaticeñuma jiryatij sacadnavay jiryetyenu jijye vaturujsa. iNe vinu munuñüveda vicha

darya! ²¿Jiryevyidye jita junnuvay rivayu? ¿Nutyuramusimyu ne jiryinay rivasiy, nutyuramusiy? jiryatidye jatya jiryequebyimusiniñiñi nityi jvaarya darya.

³Ray jita, dañumamuy ne rañicha jiryisa, rintuta radyetya nicyararya sivaayada, nityi jvaarya darya.

⁴⁻⁵Vuyntyityu Jesús jtyamu ritay, varityi jiryintyeryaniy rintutayu, Vuyntyityu Jesucristu datyadada jarye, vuryasay Satanásimyu ni darya vichara vanu, Vuyntyityu Jesús datyadada, satidye paruta Satanásirya sadirya jvaayadacanyada, satidye ramityaniy Crístuni suntu, Vuyntyityu Jesús rundamu, varityi samurichenutaniriyi nijyanvay rijyuuchueda murichirya.

⁶Ne samirya jiryajchanatyayu. Ne jiryinuy racasi titaju buyadi pasidye varapumusi (daryaday rajarapanu nicyaray jvaayada tiquinchiriyi titaju Jüdenu siityarivajyu). ⁷Jiryapuy yivasirya jidyirya jachipiyajada, jiryatidye vichasara vadi jnyadamu, jiryantumatiy piruy vadiramusi Jüdenu Jnutumu; tapi rimyudodani Crístu vuryeyada rañuju. ⁸Ramuni vuryajchanañumaya, ne vudyirya jachipiyajadada jiryatiy nicyaray jvaayadamuju darya. Vuryajchanay nutyu vuyvichasara vichtyamu, Jüdenu Jnutu jachipiyajadada, jiryatiy sitenu samirya vichadamuju darya.

⁹Ratarya cateramu ratyuchuti jiryiva: ne vuryajtyeryanichara rusa cadnatuveda vuy. ¹⁰Ne ritatyi riñijyu jiryatimyu ne Jüdenu siityarivadyeryi. Netimyu ne vuryintyeryaniy rusa davye cadnatuveda vuy, dantamyu ne tavay barya niryuadacanimiy jsa, paranunuvay jsa jarye, jiiputera jvachinijyu jachipiyavay jsa jaryentiy, vuryi masesi jirya mucadivasiy variy. ¹¹Ritatyi jita riñijyu Jüdenu siityarivay, rityi vuryitay vutyeryiveda, nityi vichasara cadnatu,

varimyata jaryi tarati vicharuñu, varimyata jiiputera jvachinijyu jachipiyara, varimyata javityiyerya, varimyata niyuyadacanu, varimyata paranuni. Ne vuryajtyeryaniy sisa vuy, ne vinu vuryejmyi sisa. ¹²⁻¹³Ne vuyyu darya rityanuvunutanichada day, jiryatimyu ne Jüdenu siityarivadyeryi. Jüdenu jita ratanuvunutanidyeryi. Vuyyu jita racha Jüdenu siityarivay tanuvunutanichada day, rityimyu ne rupi samiy saniva. iJiryama jatya jiryequebyimusi variñi nicyaray jvaañu!

Ne vuryi jdutyara vñiqueyada simu cadnadu netimyu ne Jüdenu siityarinuni

6 ¹¿Ne jadavay jiryedye satiy tuchuta jiryetyenuni jityeryi Jüdenu siityarinu? Satuchuta cadnadumuni, dañumamuy ne sanicha cadnadu Jüdenu siityarinuntiy. ¿Nutyuramusimyu ne jiryatuchuta Jüdenu siityarivay jiyadajyu, nutyuramusiy? ²¿Jiryañiviy datyisa ramusi, jiryatiy riryecha Jüdenu siityarivay cadnaduveda, riyatidye jtarya murichenutadeda rijyu jiryatimyu ne Jüdenu siityarivadyeryi? Varityi jiryecha cadnaduveda, jiryatidye jtarya murichenutadeda rijyu jiryatimyu ne siityarivadyeryi, ¿ne jiryechara racha variy, jiryatidye jdutyara pasidye niqetyada? ³¿Jiryedyetyisatya vuryajtarya murichenutadeda riñijyu Jüdenu tuunu vichaventyi? iJaryivyaju vuryajduty nuñi vuy vuryisara taranchiy jachipiyasada variy! ⁴Jiryetyi jdutyarurya jiñiqueyada, ¿nutyichiy jiryeya simu cadnadu, nutyichiy? jiryatimyu ne samiy jvadichi Jüdenu siityarivajyuujuni. ⁵Ritarya darya niquejada jiryanañaju. ¿Ne ti datyará jiryequebyimu? nityi datya jdutyadara niqetyada

jiryetyeryivedatayu. ⁶¿Taraju satuchutaniy jityeryi, taraju? ¿taraju satuchuta ridyiya jiryatimyu ne Judenu siityariyvadyeryi, taraju? ⁷Savuunuma bayantu daryaju jiryey, jiryatiy jiryetyuchuta daryajuyu. Samivyaju jiryeyjura, jiryatidye jachiniy rajuvacha jvaayada jinijyuyu, paradoda jarye. ⁸Jiryey jita jvaachara vachatinijyu, jiryepyanusara simusintyidafuma sanicha jiryetyeryi Crístimu. ⁹⁻¹⁰¿Ne jiryedyetaruy nta day, ne riryajmutya vacha vichavarya jiyaruya Judenu nusujyomu? iNe jiryaquivuchuyu! Ne riryajmutya cadnatuvedara jiyaruya Judenu nusujyomu, dantyamuy ne jiiputera jvaachinijyu jachipiyavay, dantyamuy ne tivaturujsa rupivye, dantyamuy ne nicyaramyi, dantyamuy ne rityi sije jiryenu vanumu, dantyamuy ne paranuvay, dantyamuy ne jaryi taratavay vicharuvye, dantyamuy ne niyubiyimiy, dantyamuy ne javityiyevye, dantyamuy ne juvavyé. Ne riryajmutya davye nijyanvarya jiyaruya Judenu nusujyomu. ¹¹Darya vacha jvaavyedey rivyichanuyada jiryetyevantiy. Diye jita jiryevyichasara puchavay, jaryetasavay jarye risaju jiryey, samivye jarye, jiryatiy suteda Judenu davye jiryey, Vuyntyityu Jesucrístu jtyamu, Yintumusiy.

Vuvyu vichasara jiintyasara Judenuju

¹²Ne jubachara tara vujyu, dantyamuy ne samirya titaju variy vuyjuntirya. Sitenu ne jubachara tara vujyu, dantyamuy ne vuryasabay taraju. ¹³Vuryitay dyetya jmyichara vuvyumujyu, vuvyojo jita jmyichara jmutyajoju day. Judenu jita raparuta tamitya rundamura jmyichara, vuvyojo jarye risaju titaju. Dantyamuy ne sundejada Vuyntyityura vuvyu cadnavedaju. Saju jita yindejadara

vuvyu day, ni jarye vichasara variy vuvyujyu. ¹⁴Daryani samisadeda Judenuni Vuyntyityu, daryaday samisanijyidyedyatantidyevyuy. ¹⁵¿Neviy jiryedyetya day jiryatiy ranicha vuvyu Crístimu tera? ¿Tarajuna rapuchiy Crístimusirya ravyu ratidye jitye sisa cadnatu ray, taraju? Ramachosarate cadnavu rucosiy. iNe tarundamu vuryechasara darya, mitya! ¹⁶¿Ne jiryinuy nitiy jitye sisa cadnatuyu, niniday vicha tiqui sisa variy? Suteda Judenu daryaju:

Danujumyusiy nanacha tiqui variy. ¹⁷Nini jita nitiy jityeryaniy simu Vuyntyityuyu, samacho nutyu tiqui jnutu sisa variy. ¹⁸Jiryabay rajisiy cadnaveda. Rataryara juuchaveda jiryatiy sajuuchuvay vanu, ramacho tajijyu savujisiy; cadnavu jita juuchuvay jivyujyujyu day. ¹⁹¿Ne datyavay jiryey jiryatiy jiryevyu ranichasara Judenu Jnutu roriy? Jiryimutya Judenumusiñi Yintu. Ramunitimyu ne vuvyichasara vuvyu jami. ²⁰Sataryumya daryaju jaryi murichevedamusiy jijyu vuy. Ramuni vuryavandanu rivani Judenu vuvyuta, samiryatidye riryadiy nijyanvay riva, riryatidye jchanatya variy rivani Judenu.

Pávurubay datyadoda jamuyadanchiy

7 ¹Diye, ranchiy jita jiryatiy jiryeynyu caterava rajyura, ritay: Ne samirya vanuju sajvaani vatura. ²Jiryatiy ricyadnavaryuchara nijyanvay, samivyaju dyetya riryecha vaduy nuñi vaturutyavay, vatuy jarye racha vanutavantidyey. ³Sama say vanura sayaruya jivyaturaju, daryani sasay vaturara sayaruya jivyanujuntidyey. ⁴Tapi ne nanuvicha vaturuy jidyirya nutyityutoda nuday, nanuvanunuma nusurya jivyuy day. Daryadantiy vanuntiy, ne savicha jidyirya nutyityu

nuday, savaturuñuma nusurya jivyuntidye. ⁵Ne sajubay vanu jivyaturuyjisirya jiyarurya, dantyamuy ne vaturuy rajubay jivyanujisirya jiyarurya day; vinu varityi nanujachipiya vatajuu nanatidye tuchu sisa Jüdenu rajuu rundamicharaju, rivasiy jita nanavicha yisantiy, sañuma juuchanu Satanásiy nanuniruyadatayu. ⁶Ne ritisiy darya jubacharamusiy, vinu jiryatidye jachipiya ranchintiy. ⁷Raryivyata jita riryechasara vinu vanumiy titaju nutyu ray darya. Rumutya jita nuñi tiquimusiy daryatiy sasay Jüdenu sivaayadaju, nu satidye vichasara vinu vanu, Jüdenusja jvaayadaju; nuntiy satidye vichasara vaturati, sisa jvaayadajuntidye. ⁸Ruuvay jita jiryatiy vinu vadudyeryi, bachenodamiy jarye, ritay: Samiryavaju riryamacho nutyu ray, ne riryajamuy variy. ⁹Netimuy ne ridyetya nusuyadara jiñiruyada, samiryandyetya riryajamuy, samirya day raryicha sitenu jamuyada ramusiy paruchariy vichasadajisiy.

¹⁰Rijyu jita rityi jamuy yisaju, ritay Jüdenu jtedamu: Ne nanatochiy vaturuñi jivyanu variy. ¹¹Nutyi varityi nanatochiñi jivyanu, nanama macho vinu vaturuy varintiy, varimyata nanajdutyu jivyanusantiyu. Daryadañi vanuntiy, ne satova nada jivyaturuntiy. ¹²Ruuvavya jita ritay, ne Jüdenu niquejadamu day: Saryityi vicha tiqui vutyeryi nadisa vaturuy jiryatimuy ne Jüdenu siityarinuy nada day, naryityi vatani jivyanu, ne saryi tova variñada. ¹³Daryadantiy naryityi vicha tanuqui vuryityamutuy sisa vanu jiryatimuy ne Jüdenu siityarinu dañi, sanumatiy siityari vichada nadisa, ne naryi tochiy variy junañundyeni. ¹⁴Savichasara Jüdenu nachoju jaryetasi nanuvanu yimusiy, daryaday nanuvichasara Jüdenu nachoju jaryetasanuy vutyeryi

vaturuntidyde, jiryatimuy ne siityarinuy nanicha didye. Netimuy ne raryicha darya, riryivyicha jaryetasavay ridyedyeni bayantu nutyityunachoju variy; vudyetya jita rivyicha Jüdenunachoju jaryetasavay jijyemyusiy, jiryatiy Jüdenu siityarinu dañi, varimyata runoda siityarjadamusiy. ¹⁵Satovaruñumatiy vanu nada jivyaturuy Jüdenu siityarinuy, sama tova nada, ne nanavata savaturuy rivasiy variñudayu; daryadantiy nanutochiryuñumatiy vaturuñi jivyanu Jüdenu siityarinuntiy, nanama tochiñi, ne savata nanuvanu variñudantyidyeyu, tapi sanatuyada Jüdenu samirya vichadaju daryaju davyuy. ¹⁶¿Sada datyaniviy, vaturuy, sadimusiñiviy samacho jivyanu Jüdenu siityarinuju day? ¿Va jiique, vanu, jidyetyaniviy yimusiy nanamacho jivyaturuy Jüdenu siityarinuju day?

**Daryatiy sanatuy Jüdenu vuy,
daryani vuryamacho.**

¹⁷Sama jachipiya nuñi tiquimusiy satidye rupichara darya nuva jiryatiy sabay Jüdenu sayaruryara, jiryatiy sanatuy Jüdenu rajuni, daryani ritañumaya titaju ruuva Jüdenu siityarivajyuu. ¹⁸Nitiy vicha Judíyu jmutyonusi Jüdenunijyu, sanatuñumatiy Jüdenu variñi, ne sajachipiya tituyada yibivajuntiy. Nitimuy ne vicha jmutyonusi, sanatuñumatiy Jüdenu variñi, dantyamuy ne sajachipiya jmutyonutadedayu. ¹⁹Ne savata Jüdenu daryaju vinu ni jiryatiy jmutyonusidañi, dantyamuy ne vinu ni jiryatimuy ne jmutyonusintidyeni. Savata jita vuryatidye vichasara siityevay saj. ²⁰Daryatiy sanatuy Jüdenu vuy, daryani vuryamacho. ²¹Sanatuyadanumatiy ji, ¿jivyichadaviy variy ti cumude? Ne yajachipiya jaryi ranijyu. Satiy

jmuryaruy jipyatru ji, yajmutya samivyaju jijyura. ²²Tapi nítiy vicha cumude varityi sanatuy Jüdenuni, nini vichasara jmuryasi Vuyntyityumuju, (jiryatiy sumuryanuma Crístu sajuuchuvedamusiyu). Daryadantiy nítiy vichasara jidyirya jvaañu, varityi sanatuy Jüdenu ni, nini vichasara Crístu cumude rivasintiy (jiryatiy Crístu murichenura sadivyi Jüdenumu). ²³Jiryatiy sataryuyada Crístu jaryi murichevedata jiryey, ne dyetya jiryatuvachu nijyami niqejadamu Jüdenu jiyasachiy variy. ²⁴Ramuni, ratyeryiveda, darya jiryevyichasara nuñi tiqumusiyyi jiñatuchada rundamu, daryantiy jiryamachosara Jüdenu diya.

Jutuvedanchiy, jamuyadanchiy jarye

²⁵Diye jita vatuy jutuvechanchiy, ne suteda Vuyntyityu tara ranchiy. Jiryatiy rivaañumaya Jüdenu jantyutyadamusiyyi, rajechipiya ray variy tara ranchiy. ²⁶Rajechipiya jita ranchiy vinu vatuy, vinu vaduy jarye, jiryatiy vuyvicha paruchariy rundamu, samirya riryamacho yasiquta variy, ne riryajamuy. ²⁷Jityi vicha vaturati, ne yatovaruy junañunñi; jityi vicha vinu vanu, ne yavata sanacho vatura. ²⁸Varityi yajamuy, ne jijyuuchuvay variy rata, dantyamuy ne vinu vatura juuchuvay variy jiryatiy sajamuy. Riy jita jiryatiy rijyamuy, riryajarupanu variy ratayu, ray jita rañi ramityaniy jiryivara. ²⁹Ritay nta, ne tarijyu nudarya vuryunda jiyu nuday. Diyemusiyyi jita nítiy vicha vaturati, saryi vichasara nutyu ne vaturati. ³⁰⁻³¹Nítiy jnaryuy, saryi vichasara ne nutyu jnaryuñu nta variy, nítiy jchanaryuy, saryi vichasara nutyu vayinu nta variy; nítiy taryurya tara, saryi vichasara variy nutyu ne tarati nta; nítiy vicha tarati jiryaya mucadimu, saryi vichasara variy

nutyu ne tarati nta, tapi ranuma caray vuryajisiyyi jiryaya mucadi janvay vichasada.

³²Ravyata jiryeycha ne jaryi jachipiyavay netimyu ne jiryajachipiya jaryi taranchiy variy. Sajachipiyasara vinu vanu Jüdenu baryanchiy, nutyuramusiy sajavaay Jüdenu jchanatyadaju. ³³Vaturati jita jachipiyasara ranchiy jiryaya mucadi barya, nutyuramusiy sajavaay jivyatura jchanatyadaju; ne sadatya chijura saryi jvaay, varimiyata Jüdenu vatadaju, varimiyata savaturuy jchanatyadaju. ³⁴Daryantiy sajachipiyasara vinu vatura Jüdenu baryanchiy, satidye vichasara jiintiyasi saju, jivyuta, suntuta jarye risaju. Vanu tanuy jita jachipiyasara vuyvichada baryanchiy, nutyuramusiy nanajvaay jivyantu jchanatyadaju. ³⁵Ritay jita darya niqejadata jiryiva, jiryichanayadaju, ne tutaniyara niqejadata, ritay jita ratidye jmutyaya samirya vichadaju jiryey, jiryatidye jvaay vatajuu jachipiyajadata Vuyntyityuju. ³⁶Sajachipiyantumatiy vanu: Ne rivaay samirya radyetuju, jiryatiy jañuma daryaju dañi, ne rajyamutyaniy didyeñi. Sanumatiy jamutyaniyruñi, ne sajuuchuvay variy. Sama jamutyaniñi. ³⁷Nini jita nítiy vicha vanurya jijechimyu, netimyu ne sajamutyaniñi jidyetu, nini jita datyara jidyirya jachipiyajada. Sajachipiya variy bayadani jidyetu vinu vaturaju. Ni jarye samirya jachipiyajadati. ³⁸Ramuni ritay: Nítiy jamutyaniñi jidyetu, nini jvaay samirya; nítimyu ne jamutyaniñi jidyetu, nini jvaay samivyaju. ³⁹Naryi macho tanuqui vaturuy jivyanusá sadiiyada saraju; sanumatiy dii jita, nanajiintye jita variy sisasiy, nanatidye jamuñi nítiy nanujamuryudye, vinu sisa jiryatiy Jüdenu siityarinu dañi. ⁴⁰Rajechipiya

nanavicha jaryi jchanañuy varityi nanumachō bachenōda yasiquita. Rajechipiyantiy Jūdenu jachipiyajadatīnuma ray, jiryatiy savichasara Suntu daryaju riva.

Jmyicharanchiy jiryatiy jiiputera jvaachī nijyu jnutatyasarara

8 ¹Diye, jmyicharanchiy jiryatiy runtata nijyanvay jiiputera jvaachīnijyura, vudyetyisatya tītajura. Dañuma vuñicha datyadatavay, vuryinnuvay dyetya ramusivyuy; vuyvatadamu jīta vuvyanutyanyivyuy. ²Nītiy jtay datyara taranchiyu, ne sadatya didye daryasarajutiy sadatyaruy. ³Jiñu jīta jiryatiy savata jaryiñi Jūdenu, savichasara varyi datyasi Jūdenumusiy. ⁴Ramuni, jmyicharanchiy jiryatiy runtatyama jiiputera jvaachīnijyura, vudyetya: Ne savicha nta taraju daryaju jiiputera jvachi jirya mucadimu. Vudyetyantiy ne tī junay jūdenu jadchiñuday, vinu tīqui. ⁵Dañuma rutachara nijyanvaryi jūdenumiy jarichumu, varimyata mucadimu, vuyyu jīta savicha Jūdenu vinu tīqui. Rutachara tavay jasiryi rajuu jūdenumiy, rintyityūveda jarye. ⁶Vuyyu jīta savicha Vuyje Jūdenu vinu tīqui. Simusiy jīta rundayada tītaju, vujerye vichasara saju. Vinu tīqui sanīcha Vuyntyityu Jesucristuntiy, nītiy jūdejadara tītaju, vuryinujeyasara varyi simusintiy.

⁷Vudyetyavitya tītajura jirya. Tavay Jūdenu siityarivatye jbyedara jmyichara jiryatiy jnutatyasara jiiputera jvaachī nijyura, diye saraju riñi jtay jbyeda saniyuntirya. Jiryatiy rivyicha vadiiryō jijechipiyajadamu, ramachō minusara varyi rijechiy, jijyuuchuedamusiy. ⁸Ne sumutyasara Jūdenu jmyichara jiyadaju vuy. Varityimyu ne vuryimyi, ne raštute tara vuyyu varyi, dantyamuy ne

vuyyanay tara vuyyu jiryatiy vuryimyirya. ⁹Jiryajñuy, jiryatiy datyavay jirye, ne jiryacasinuyataniryi jiryatiy vadiiryō rijechipiyajadamu Jūdenu nachōju daryi. ¹⁰Ne yinuy, variñumatiy sunuy tī ji, jiryatiy datyara ji, sunuy jiryatiy jimyirya jmyichara jiiputera jvaachī vichajomuju. Sajachipiyā dyetya jibyedantirya, dañuma ravicha vadiiryō sajachipiyajada, sajuuchuvay varyi jibyedacosintiy. ¹¹Saparutay jiñu vanu vadiiryōnu rivasiy; jidyetyadamusiy saparutay jityeryi, chī jiyadaju sabatyeda Crīstu day. ¹²Jiryatiy jijyuuchuvay sayaroju jityeryi, jiryatintiy yavatyara sajachipiyajada vadiiryō jiyaroju, jijyuuchuvay varyi Crīstu jiyarojuntiy. ¹³Ramunītiy, saryityi nōtay ratyeryi rībyedacosiy, ne rajmyiñundyerya sasaviñundyey jiryatiy jiiputera jvaachī nijyu jnutatyasara darya, rañuma care Jūdenu nūvasiy ratanī ratyeryi.

Nutyura vuryi jñuy sanachō nusūbyi

9 ¹¿Raryiñītiy jvaayasa daryá jiryatiy rañi jvaaryurya? ¿Ne jiryinuy Crīstu nusūbyi samituchoda tuchodaju ray? ¿Ne jiryinuy radyiyada siva Vuyntyityu Jesucristu? ¿Ne jiryinuy jiryenīcha rfváaryá Vuyntyityumu day? ²Dañumamuy ne rañicha nusūbyi tavajyu, rañicha jīta jiryejyu. Jiryecha nutyu jantyasavay Jūdenumusiy, ratatiy ridyetya nijyanvay: Sabayada Vuyntyityu nusūbyijunī Pávuru.

³Jirya niquejadata rajmutyā riy rityi jtajanuruy rivaayadanchirye. ⁴¿Tajuramuy ne vanay nuñajmutyāra nuñimysara jiryimusiy, taju? nuñatūsara jarye risaju. ⁵¿Tajuramuy ne vanay nuñapuchiy nudiyasajuriy nūvyatuy, taju? nutyu ripyuchiy nutyeryiveda nusūbyimiryi jivyatu-

ntyidye, Vuyntyityu taryiveda jarye, Pyítru jarye rusaju. ⁶Jiryítaryuy dyetya vinu nadyiva, Bernabéta: Sañañay yivaayadata jimyísaraju. ⁷¿China jiya sutaraju jidyirya murichevedata, chí? ¿Chíramuy ne jmyiryurya nutasarajo jiryatiy yintara, chí? ¿Chíramuy ne jmutyarurya jiyarurya, jiryatiy smutyani ti jasi, chí?

⁸¿Ratyuchuvirya jirya niquejada nijyami datyadata? ¿Ne viy sadatya-doda Judenu darya niquejadata, jiryatiy Muiyisíbemyusintyirya? ⁹Nuchara daryaju Muiyisíbe niquejadamu darya:

Ne vuryapuchura vocaju, jiryatiy sumutya jatada jatosara vuy.

¿Sutedaniyiy darya niquejada vinu voca jiyadaju? ¹⁰¿Saniquejada jita vuryeyadajuntirya! Tapi vuyju sanuyada Muiyisíberya. Nitíy jvaarya mucadi, sivaay yintuyadamura, daryantiy nitíy jatora nutasara, santuchara jiyarurya jijuntiy. ¹¹Jiryatiy nudyvivaayada nudyetyadodata jiryintu jiyadajura, ¿jiryechipiyajada dyetya jaryiñuma varirya jiryatiy nuñajmutya jiryimusintyirya tara nuñibyedajuntiy? ¹²Jiryatiy rumutya tavay jiryimusirya tara yivaayada murichirya, jaryivyaju nuryi jmutya nuntidyerya. Dañumamuy ne nuñimutyajada jiryimusirya tara day. Nuñechideda vachajuy, nuñuma tutanirya Judenu nú jiryajisíy, jiryatidye tuvachu varirya samituchoda Crístunchiy. ¹³¿Jiryedyetyisaníyiy nutyu rumutya Judenu rorimuy jvaavye, Judenu rorimuyirya jimyísara? Rityi jvay Judenunijyuni jasi, rumutya variy jibyedajura satera. ¹⁴Daryantiy sabay Vuyntyityu yitedamu, riryatidye jny samituchoda tuchuvay yivaayadamusiy (jiryatiy rumutya tuvachuvamyusirya jimyísara).

¹⁵Ray jitamuy ne jmutyaruy jiryimusirya tara nundy, dantyamuy ne rañuy

rajura jirya catera. Samivyaju raryicha radyiyada rajyu, jiryenuma murichenu tarata rivaayada murichirya ray. Ne sasovay ti rimusirya jiryatiy ríchanatyada ranchirye. ¹⁶Varityi ratyuchura samituchoda, ne rinnuvay riva ray, tapi ne vanay ntate randasa; radyentya day netimuy ne ratyuchunumayara samituchoda Crístunchiy. ¹⁷Raryityi jvaay radyirya jvaaryuyadamusiy tara, raryi jmutyara murichedoda variy; varityimuy ne, rivaay jiryatiy supa Vuyntyityu yinsubyiju ray. ¹⁸¿Tara rajmutya variy rivaayada murichirya, tara? Jiryatirya: jiryatiy rivaay mitya, jiryatiy ratyuchunumayara samituchoda Crístunchiy ne murichetara day, mitya.

¹⁹Dantyamuy ne ti cumude ray, racha ricyumude titaju variy, ratidye canay variy jaryivyaju riy rityevay Judenumuju. ²⁰Judiyuvedaju jita ravyichasara nutyu Judíyu, ratidye canay Judenuju riy. Rijyu jita rityi vichasara niquejada siityarivay, ravyichasara nutyu niquejada siityarinu, ratidye canay Judenumuju riy rityevay, dañumamuy ne rasabuy riva darya niquejada ray. ²¹Rijyuntiy jiryatimuy ne Judenu niquejadatavadyeryi, ravyichasara nutyu ne niquejadati, ratidye canay Judenumuju riy rityevay, dañuma rañityuvachu ramu Crístu niquejada, jiryatiy Judenu niquejadantirya. ²²Rijyu jita rityi vadiiryovay jijechipiyajadamusiy, ravyichasara vadiiryonutiy, ratidye canay Judenumuju riy vadiiryovay. Ravyichasara titaju rijyu, ratidye jantyutya parucharimuyusiryi rityevay. ²³Rivaa-chara titaju samituchoda jiyadaju, ratidye jmutya rusara rayarurya samituchodamu.

²⁴Jiryefi datyisaníyiy rinchiy siichivy siichedamu, vinu tiqui canarya

ramurichirya. Daryani jiryasiichityara samiy vichadantidye, jiryatidye jmutyara ramurichirya jiryeyju. ²⁵Títaju rityi çanaryuy tiyisadamu, richaboniy parucharimyusiyu, riryatidye çanarya tara ramurichirya jiryatimyu ne sururya ranicha. Vuy jita jiryatiy vuchiityarini Jüdenü day, vucyanarya ramurichirya, jiryatimyu ne parutachara darya jiryatijünareju rasurujeysara day. ²⁶Ray jita siichiy radyetyadata, ne mityamusiy; ratyotiyada ne mitya totiyada vidaviva. ²⁷Rantya jita jvatyi riva ravyu, ratidye saboniy nutyu ramyichechirye, rañuma sutye çanayadamu, rañatuñumatiryi tavay çanayadaju.

Judíyüveda vichanuyada jantyasara vujyu day

10 ¹Ratyeryiveda, ravyatatya jiryecha datyisamiy rinchiy vumyunatyavay, nutyu rivyichasaratijitaju nuvachiy jare, rityiryorijada núva jamu ñava taşavumu. ²Riityuyada titaju varyi Muiyisibe jtyamu, nuvachiy jare, jamu ñava taşavumu jarye, riryatidye siityari rivasiñi Muiyisíy. ³⁻⁴Rimiyiñuyada titajura jmyicharantiy jiryatijüdenumusiryára, daryantiy riryatoda titajura jatuja simusintiyi, jiryatijiryatunuyada simusiy ravichura, jiryatijasiityarinyuada riy, riryupiyadamu. ⁵Ñiñi vichanuyada Crístu, Jüdenü jaryeti. ⁶Dañumamuy ne rivyichasara rajuumusiy Jüdenü jacharaju, ripyarutay rityevay mitya tova varyi rucosiy. ⁷Sabay Jüdenura rivyichasada nutyu jantyasara vujyu, vuñuma nírurya nicyaray, nutyu riñi nírüyadara nicyaray varyi. ⁸Ne vuryecha taranijyu jachipiyavay Jüdenü jiyasachiy nutyu rivyichasara rityevay, darya nuçhara rinchiy:

Rimyasada nijyanvay jibyedaju, jatodaju jarye, riryasubeda varyi rivasiy riryeyajada naçho.

⁸Ne vuryaçadnavay daryatij ricyadnaveda rityevay, ripyaruteda darajuy vuyajuy varanča, mumuri varanča ranchaju varintiyi, ripyaruteda nijyanvay tarundaquimu varyi jicyadnavediva. ⁹Ne vuryajiyasantani Nutyityu Vuryindenu nutyu riyasantadatiy rityevañi, ripyaruteda codiy suyadamusiy varyi. ¹⁰Ne vuryacucutya Jüdenunijyu vuy, nutyu ricyucutyadatiy rityevay, ripyaruteda varyi paruti jvedamusiy. ¹¹Sanutyaniy Jüdenü titajura rivyichadeda vuryeyadaju, riryatidye vichasara jantyasavay vujyu jiryatij vuvyicha diye, jiryatij riti tamitya runda vuryimu. ¹²Ramuni, nitijy jay jiryaniy surra, sajnuty samiyu, sañuma caray Jüdenü nivasiy. ¹³Ne rasarye tara jantyada vuryimu, jiryatimyu ne nijyami jantyasara darya. Jüdenü jita ne quivurya, jiryatimyu ne sajantyanivuy darya sarajumuy ne vuryajachinityara. Sasaj jantyadatarararityada, ratatij vuryajachinityara. ¹⁴Ramunijiy, ratyeryiveda, jiryabay rajisiy taranijyu jachipiyajada Jüdenü jiyasachiy. ¹⁵Rañique jiryiva jiryatij datyavay daryaju jiryey; jiryajachipiy samiy ranijyu jiryatij ritay jiryivara. ¹⁶Jiryatij vuryatura jatusara ratatij vujechipityara sadiiyada Vuyntyityu, jiryatij vuryichanaty ratani Vujye, ¿ne viy vuryitay jmutyajada rata Crístu nuyada vatajuu vuy? Pa jarye jiryatij vuryuvera ¿ne viy vuryitay Crístu vura, ratatij vuryimutyara vujyuuchaveda ramityadeda? ¹⁷Nutyu ravicha vinu tajoqui pa (jiryatij vuryuvera), daryaday vuvyicha vinu taraqui vutavay Crístumuntidye, dañuma vuñicha rajuu. Vuvyicha vinu tiqui Crístumu, jiryatij vuryimiyi titaju vinu tajoqui pamusiy, Crístu diiyada jachipityadaju. ¹⁸Jiryajny rinchiy Judíyüveda, jiryatij riimiyicharara ratera jiryatij

Jüdenumuju jnutatyasara darya, ramusiñi rumutyá vatajuu sisa Jüdenura. ¹⁹¿Tara rítay rata, tara? ¿Samirya vidye tarajura jmyichara jiryatíy rúntatya tavay riñijyura jiryatimyu ne Jüdenu daryi? ¿Tavay ñiviy riryécha ramusiy, riñijyutiy riñi jnutatyara tara? ²⁰¡Ne! Rítay jíta jiryatíy rúntatya tavay bayantunijyura, ne rúntatya Jüdenunijyura, mitya. Ne ravyáta jiryatidye jmyi vatajuu rusá bayantuveda. ²¹Ne vanay vuryajatusara Jüdenu jatusiivymusiy, bayantu jatusiivymusiy jarye risaju ne vuryajatu, dantyamuy ne vanay vuryejmyichara Jüdenu jmyijyomu, ne vinu bayantu jmyijyomuntiy. ²²¿Vuryeyataniryuñi Jüdenu? ¿Vuñicha vanuvye simusique?

**Vuryajvaacharara títaju Jüdenu
jchanatyada jiyadaju**

²³Dañuma vuryi jvaaryurya títaju, ne rajmutyá títaju vuy; dañuma vuryi jvaaryurya títaju, ne vuryavanutyaniy títajuta vuy. ²⁴Ne vuryavata vinu ranachó jiryatíy samirya vinu vujyura. Vuryavata jíta ranachó jiryatíy samirya vutyuunu vichavajyu darya. ²⁵Ne subay Jüdenu vuryajisiy vuryibjedajura sasaviy jiryatíy rityeryutya taryutyajomura. Ne vuryajtajanu ti vudyetyadaju savidye jnutatya ti bayantunijyura. ²⁶Tapi Jüdenu barya daryaju darya jirya mucadi day, jiryatíy títaju ranchara. ²⁷Saryityi musuy ti yisa jbyedaju ji, dañumamuy ne Jüdenu siityarinu dañi, jiyarutyi, yanuma jmyi títajura jiryatíy sasay jiirya, ne yajtajanu jmyicharanchiñi, yatidye datya jnutatyasara vidye ranicha. ²⁸Títíy tuchu: jnutatyasara darya, ne yejmyi variy sayadajura, Jüdenunijyu jachipiyajada jiyadaju jarye. ²⁹Rítatya jiijchipyajada jiyadaju darya. Rítay

jíta sajachipiyajada jiyadaju darya nitíy tuchu ranchiy yiva: ne yejmyirya. ¿Tarajuna satuchuta tira radyetyada jmyicharanchiy, taju? jiryatimyu ne sajachipiya samirya Jüdenu diya. ³⁰Ray jíta, ratyi jmyi ríchanatyadamu, ¿nutyuramusiy sadaya ti ranchiy rañijyu, nutyuramusiy? jiryatíy ríchanatya variy rivani Jüdenu.

³¹Dañuma vuryimyi, dañuma vuryatu, vuryama jvaarya riryatidye jchanatya tavañi Jüdenu. ³²Ne vuryacasínuyataniy Jüdenu núva riy Judíyüveda, dantyamuy ne riy jiryatimyu ne Judíyüveda daryi, dantyamuy ne vinu riy jiryatíy Jüdenu siityarívajyuu daryi. ³³Darya rajerye jvaachara títaju nijyanvay jacharaju, dantyamuy ne ravyata tara ramurichenusáda. Ravyatasara jíta ranachó riryatidye jmutya tavarya ramityadeda jiyuuchüveda murichirya.

11 ¹Jiryasiityari rivaayadamu ray, nutyu ratyi siityari sivaayadamu Crístuyu.

**Nutyuramusiy riryi vichasara vatuy
Jüdenunijyu jachipiyajadamuju,
nutyuramusiy**

²Ríchanatya jíta jirye jiryatíy jiryejchipyasara títajumu ray, jiryatíy jiryebcharara tuchodantíy jiryatíy jiryimutyá rimusidyerya. ³Ravyata jíta jiryadatya: Nijyanvay vichasara Crístu nusuchavay, vatura vichasara jivyanu nusubyintidye, Crístu jíta vichasara Vujye Jüdenu nusubyi day. ⁴Títya vanu nitíy tuchu sisa Jüdenu, varimyata satuchu nijyanvamyu saju, sanumatíy tuchu jnocotí, saviryutya variy ratani jintyityu. ⁵Títya vaturuy nanatíy tuchu sisa Jüdenu, varimyata nanutuchu saju nijyanvamyu, nanunumatíy tuchu mitya jno mutanujay jsa, nanaviryutya varini jintyityu rata, nutyunuma ranicha

pachara nta nanino. ⁶Netimyu ne nanumosiiryuy vaturuy pañitara yino, dañuma nanapatyanirya yinojasiy. Jadasaratiy raryicha vatujyu riryatiy vicha jnojasiy pachavay, varimiyata mitya jnotadimiy títaju, riryama mosiyy mutanujatyara yino variy. ⁷Vanu jita ne samosiyy pañitara yino day, jiryatiy savichasara jotadamusiy Jüdenü jantyasi, sadáju jarye. Vatura jita vanudáju day. ⁸Tapi ne sanicha vanu vaturamusí, vatura jita rañicha vanumusi day, (jiryatiy sundejada Jüdenü vanu vijamusini vatura). ⁹Dantyamuy ne sundejada Jüdenuni vanu vatura jiyadaju. Sundejadani vatura vanu jiyadaju. ¹⁰Ramuni riryama vichasara vatuy yino mutanujatyavay, riryatidye vichasara samiy jvadichavay Jüdenü tuunu vichavay momu. ¹¹Dañumamuy ne savichasara vatura vanusa, dantyamuy ne vanu, vaturasa, Jüdenü jtedamuju. ¹²Tapi darya sundejada Jüdenuni vatura vanumusi, daryatiy sarupachara vanu vaturamusintyidye; títaju jita rudachara Jüdenumusi. ¹³Jiryadatya samiy jiryeyura: ¿Samiryavidye vatujyu rityuchu sisa Jüdenü, ne mutanujatyavay? ¹⁴¿Ne viy vüdyi jadasara riva jiryatiy sajavyechu vanura yinojasicya? ¹⁵Vatura jita sunojasicya jchanatyaniyu, jiryatiy sasay Jüdenü sunojasicya yino mutanujajuy. ¹⁶Dañuma rivyicharuy tavay niquettadacanimiy ranchiy, ne vüdyetyara ratarya vichanichara vuryimu, dantyamuy ne Jüdenü siityarivajyuumu.

**Nutyuramusiy vuryi jachipityara
Jesucrístu batyeda vuryeyadaju,
nutyuramusiy**

¹⁷Ranumatiy nurya tara jiryeyju, ne vanay ríchanatya variy jirye ranchiy jiryentyeryadedayu, jiryatimyu ne

samivyajü darya. Nicyaravyaju jita radyi daryaju riva. ¹⁸Munatyá rutay tavay jiryenchiy: Rivyichasara nantasavay nuñi riy, jiryatimyu ne vanay rijechipiyasara vatajuu. Rajechipiya variy: sitenuviy ranicha darya niquejada jiryenchiy. ¹⁹Samirya dyetya ravichasara jaryetada vüquebyimu, riryatidye dityanu ramusiyu, rityi vichasara samirya jvadichavay Jüdenü diya vüquebyimu. ²⁰⁻²¹Jiryenmatiy jityeryaniyu, ne vanay jiryimychara Jüdenunijyu, tapi jiryimychara nuñi tímusirya jidyirya jmyisara day, jasicharajutiy sajachi ti, nu jita macho niyübyi day. ²²¡Tiii! ¿Nerorityavay jirye, jasityi jiryeymyi, jiryajatu risajuntiy? ¿Tajurana jiryerrachu riy Jüdenü siityarivajyu day, taju? varimiyata jiryejantaniryuryi rityevay jiryatimyu ne taratavadyeryi. ¿Tara rajtay jiryiva, tara? ¿Ravyidye jchanatya ranchiy jirye? ¡Tama day, tama!

**Sadatyadoda Jesús riy: “Pa ravuy, binuja
jita rayndaja day”**

*(Matévu 26.26-29; Márcu 14.22-26;
Dúcasiy 22.14-20)*

²³⁻²⁴Tapi ray jita jmutyajada Jüdenumusi, ratyuchoda jiryivan-tirya, jiryatiy sivaayada Vüntyityü Jesúsra. Variy nupora jita jasityi ribeyada batyedajuni, sireda jítara pa variy, schanatyaada variñi jijye Jüdenü ranijyu pa. Saruvejada jita varirya pa, suteda jita:

Jiryajnyra jirya rimusiy nutyu ravuy jiryatiy jiryeyadaju darya. Jiryajmutyajayara jiryatidye jachipiyasara rata ray.

²⁵Daryatiy riibyedivasiy, siredara jatuvu, suteda varintiy:

Jirya jatusarata radyityanu diye vadi jnyadanchiy jirye, jiryatiy

Judenu jtedamuju darya, jiryatiy raryi rayndaja murichiryara. Jiryatiy jatusarara, jiryama jachipityasara riva ray.

²⁶Tapi jiryimiñumatirya jirya pa, jiryatu jatuvvumusiy risajuntiy, jiryetyuchusara ranchiy variy jiryatiy sabatyeda vuryeyadaju.

Vuryajachipityaja samirya Jesucristu batyeda jiyadaju

²⁷Ramunġitiy nġitiy jmyirya pa, satu variy jatuvvumusintiyi, netimyu ne sajachipityaja samirya Jesucristu batyeda jiyadaju, sayasay variy Jesucristu munusadivayu. ²⁸Riryama jantya munatya nuñi tiquimusiyu, samiryavidye rajechipiyajada ranchiy Cristu batyeda jiyadaju. Rivasiñuma jġta sajmyirya pa, sajatu jatuvvumusiy varintiyi.

²⁹Sġimiñumatiy vanura pa, varimyata satunumatiy yatuvvumusiy, netimyu ne sajachipitya samirya Jesucristu batyeda jiyadaju, satiitya variy jiyadajura jġjyuuchueda murichirya.

³⁰Ramunġi rivyichasara jdġvajnuvay jiryetyevay, tavay jġta diiyechara ruġosidye. ³¹Vuryityi jantya munatya vujechipiyajada Jesucristu batyedaniyyu, ne saryi murichenutaniy variy Judenu ruġosivyyu. ³²Saryityi murichenutaniy ruġosivyyu, samusiyechara variy rata vuy vuñuma parutay rusaju rityimyu ne tuvachuruy simu Judenu day.

³³Ramunġi riġtay jiryiva, ratyeryiveda, jiry anumatiy jġtyeryaniy jġbyedajuyu, jiryama nutuy nuñi tiquimusiy variyu, jiryatidye jmyi vatajuu Judenunijyu.

³⁴Nġitiy jachġ jaryi, sama jmyi munatya jiryorimyu day, jiryenuma jġtyeryaniy jġpyarutedajuyu. R anumatiy juġi jiryimu, ratuchunuvira ratarya tuchoda variy jiryivantiy.

Nutyuramusiy sasachara Judenu Jnutu vuryivaayadajura datyada, nutyuramusiy

12 ¹Ratyeryiveda, ne ravyata jiryamacho datyisamiy datyadanchiy, jiryatiy sasachara Judenu Jnutu vuryivaayadaju vuy. ²Netimyu ne jiryechiityarinuyadani Judenu variy didye, jiryevyichanuyada caresavay jġiiputera jvaachi rapurya siityarisadamuju. ³Jiryama datya jiryatimyu ne vanay vuryitay Judenu Jnutumusirya nicyaray niquejada sanijyu Jesús. Daryantiamuy ne vanay vuryitachara: Vuyntyityuni Jesúsqu, netimyu ne savichasara Judenu Jnutu vuryiva variy didye.

⁴Vuryimutya Judenu Jnutumusirya datyada jaryedo, vuryatidye jvaay rata. Dañuma sasarya datyada jaryedo, niñi vichasara vinu tiqui. ⁵Vuryimutya jaryedo jvaayadata Vuyntyityu nijyu vuy, dañuma sanġcha tiqui Vuyntyityu. ⁶Taraqvi vitya jiryġnyu jvaayada Judenuju, tiquide jġta Judenu day niġi jvaatyaniy tiġaju vuryeyadaju. ⁷Vuryimutya nuñi tiquimusirya datyada, Judenu Jnutumusiy, vuryatidye dityanu vuryeyadajura. ⁸Nu jmutya Judenu Jnutumusirya datyara niquejada, samirya jvaayadaju; nuntiy jmutyara niquejada, ratatiy vudetyara tara. Darya sumutya Judenu Jnutumusirya. ⁹⁻¹⁰Nuntiy jmutya Judenu Jnutumusirya jachipiyajada Judenunijyuntiy; nuntiy jmutyara datyada yindadodaju Judenu Jnutumusintiyi; nuntiy jmutya mityamusiy jvaayadajura tara; nuntiy Judenu niquejada datyadodaju; nuntiy jmutyara satidye datya variy nijyanvay jnutunchiy, Judenumusividye sanġcha; nuntiy jmutyara satidye niquera jaryedo niquejada, netimyu ne sadatyara; nuntiy jmutyara datyada satidye datyanura saniquejada. ¹¹Jirya tiġaju vuryivaay

Judenu Jnutumusiy. Njini say jidyirya niryadamusiy, nuñi tiqumujura.

**Vuvyichasara títaju nutyu tiqui
Jesucristumu**

¹²Dañuma rañicha tiqui, rajuura terati ray. Jasiy rimura rino, ratyuvay, rañisiy, raynrü, rajyü, rajyase, rajyomutu, ramyuda, radyuse, rañumutu títaju. Daryatiy sanicha Crístu tiqui, rajuura teratintiñi. ¹³Crístu tera vuy, títaju jiryatiy vuryitay vuñicha savu, títaju jiryatiy Judenu siitaryivadyevyuy. Dañuma vuñicha Judíyaveda, varimyatamuy; dañuma vuñicha cumudemiy, varimyatamuy ne, vuñicha savu tera. Vuryityumya daryaju Judenu Jnutumusiy simu, vuryimutya varyi vuryivajuni Suntu varintyi.

¹⁴Ne taraqui teratara daryajura vuvyü, rajuura teratara daryaju darya.

¹⁵Raryityi jtay vuñumutu vuryiva: Jiryatimyu ne rañicha jomutu, ne rañicha varyi jivyü tera, çtapi ne sitenu niquejada ranichatecay? ¹⁶Daryantiy raryityi jtay vutyuvay vuryiva: Jiryatimyu ne rañicha nisy, ne rañicha varyi jivyü tera, çva sitenu niquejada ranichavatecay? ¹⁷Raryityi vichasara vuvyü vinu nisy çnuturamusiña vutyuvachusara varyi, nuturamusiy? Raryityi vichasara vuvyü vinu tuvay, çnuturamusiña vuryi naryiy varyi, nuturamusiy? ¹⁸Sabayada daryaju Judenu vuvyümura ratera, daryatiy sabaryuyada darya. ¹⁹Raryityi vichasara taraquide ratera, ne raryicha vuvyü variñuday. ²⁰Vudyi riva vuvyü tavuqui, ratera jita rajuura day. ²¹Ne vanay rütay vuñisiy riva vujyomutu: iNe ravyata ji! Dantyamuy ne rütay vuryino vuñumutuva: Ne ravyata ji. ²²iNe! Vuvyata jaryirya vuvyü tera jiryatiy vadiiryovaju darya. ²³Vuvyü tera jita jiryatimyu ne samiy jvadicharara,

vuyndanivay varyi. Daryantiy vuvyü tera jiryatiy vudyi jadasara riva, vudyutyasara vuchujatyara. ²⁴Vuvyüte jiryatiy samiy jvadicharara, ne ravatara dityasada day, mitya. Sundejada jita Judenura vuvyü samiy jvaachara, vuryatidye bay jaryi samiryara ratera, jiryatiy rasutye tara. ²⁵Sundejada daryara vuvyü, ratidye macho vuvyü tera mityiji, ne nantajasara, ratidye jmutya samiy nuñi taratayu.

²⁶Ranumaty nuvaday taraqui vuvyü tera, títaju vuvyü nuvaday varyi risaju. Ranumaty jmutya taraqui vuvyü tera jchanatyada, rajchanay títaju vuvyü risajuntiy.

²⁷Vuvyichasara Judenu siitaryivajyuu nutyu Crístuvy; vuvyichasara nuñi tiqumusiy savu tera. ²⁸Sabayada Judenu jichiitaryivajyuu cabyimu riy sansubyimiy munatya, risajuntiy saju tuchuvay, risajuntiy datyanuvay, jadchintiy mityamusiy judevay, jadchintiy misadeda datyavay, jmutyavay risaju, samiy nusuvye jarye, taji niquejadamu niquejada datyavay jarye títaju risajuntiy. ²⁹çVuñicha títaju Judenuju tuchuvaque? çVuñicha títaju datyanuvaque? çTapi vudyetya títajura mityamusiy judejada cay? ³⁰çVudyetya títaju misadeda Judenu datyadamusique? çVuñique títaju taji niquejadamu jiryatimyu ne vudyetyara cay? çVudyetya títajura raniquesada taji niquejada cay? ³¹Jiryama vata ranacho Judenumusiy datyada jiryatiy samiryavaju darya. Daryanj radityanu jita jiryerya samiñü jiryatiy samiñüvaju darya.

Judenu vatadamusiy vichada

13 ¹Raryityi nique tara nijyanvay niquejadamu, varimyata Judenu tuunu vichavay niquejadamu, netimyu

ne raryi vichasara Jüdenü vatađatı tavañijyu risaju, racha variy nuțyu yivamyujape suuyada, mitya suuyada, varimiyata nuțyu yivamyuday jvatyasara suuyada. ²Raryityi vichasara datyanu, Jüdenü niquejada datyadodaju, raryityi datya varintyirya tıtajü Jüdenü datyadantıy jiryatıy ravichanuțyada dutyasara, tıtajü datyada jarye risaju; raryityi tuvachu jaryi simu Jüdenuntıy, jasicharajutıy rajatataniyara musiquı ravichajomusiy, netimyu ne raryivyichasara Jüdenü vatađatı tavañijyu risajuntıy, rañıcha mitya variy. ³Raryityi sajeıyasara raberya tavay jiyadaju, raryityi sarya ravyu rıryatıdye rupay Jüdenunıyura, raryi canavya tara ramusique.

⁴Nıtiy vichasara Jüdenü vatadamusiy, sajachınıchara tapimusiy variyu, savichasara samırya jachityı risaju. Ne savichasara ratyara variy, dantıyamuy ne sunnuvayu. ⁵Nıtiy vichasara Jüdenü vatadamusiy ne sajachıpiyasara jaryi jıñıjyu, dantıyamuy ne sivaarya jıryatımyu ne samırya jvadıcharara. Ne savatasara ranacho vinu jıdyırya nıruyada, dantıyamuy ne savichasara nıquerya, dantıyamuy ne sabay jıtyajura nıcyaray jvaayada jıryatıy sivaayada tı sayarajura. ⁶Sanumatıy diy rıva jamırya jvaayada, ne sıchanay variy rıva; sıchanachara jıta sıtenu jvaayadıva. ⁷Nıtiy vichasara Jüdenü vatadamusiy, saramıtyanıy tıtajura tavay carayada variy, satuvachusara ramu tıtajü, santuchara rajıju tıtajü, sajachınıchara tıtajuntıy.

⁸Ne raparutachara Jüdenü vatađada vuryıvasıñıday. Dañuma ravichasara Jüdenumusiy tuchoda, saparuy parıche nıjyanvamyusiy rıva; dañuma ravichasara tı nıquejadamu nıquejada, randasa variy; dañuma ravichasara datyada Jüdenumusiy, raparuy rıvasıntıy. ⁹Tapi

vıdyetyasarara vinu ratera, vıtyuchusarara vinu Jüdenü datyada teradera. ¹⁰Ranumatıy juțı Jüdenü datyadoda mıryanura vuryımu, saparutatyanıy Jüdenüra jıryatıy raterarapuryadéra.

¹¹Varıtyi ravyıchanuțyada dera, rañıquenıyada variy nuțyu dera, rajechıpiyanuțyada nuțyu dera nta varıntyı, rajechıpiyanuțyada ranıjyu tara nuțyu dera jachıpiyasara darya. Diye, jıryatıy jañuma darye, rapyarumya rıva deramıy vıchada. ¹²Diye jıta vıdyı tarıva nuțyu vıriqui; varıñı jıta vuryadıy rıva vanda tıtajü. Diye radyetyara vinu rateradera; varıñı jıta radatyasara tıtajura daryatıy sadatyasara Jüdenuntıdyerye. ¹³Rasurujeıyasara variy vıtyuvachoda Jüdenumu, vıyntuyada sajjıy, savatađada jarye risajuntıy. Jüdenü vatara jıta jaryı samıryavaju tıtajumusıdyerya.

Taji nıquejadamu nıquejadanchıy, Jüdenüju tuchodanchıy jarye

14 ¹Jıryanuma nıruy jaryırya vatađada, daryatıy savatasara Jüdenü vuy, jıryama vata ranacho Jüdenü Jnutumusiy sachara jaryıvyajute jıryatıdye tuchujayasara nıjyanvavya Jüdenüju. ²Nıtiy nıquesara taji nıquejadamu jıryatımyu ne sadatyara, ne satıchu variy sısa nıjyami; satıchu sısa Jüdenü, tapıtya satuvachu tıra sanıquejada, jıryatıy sanıque Jüdenü Jnutumı-sırya nıquejada dutyasara. ³Nıñı jıta jıryatıy sanıque Jüdenüju, nıñı tıchu ruuva nıjyanvay rıvyanuțyadajuntıy, rumıtyadajuntıy, rıryatıdye datya variy: Savichasara Jüdenü vuryısjaju. ⁴Nıtiy nıque dutyasara nıquejadamu, jıryatımyu ne sadatyara, savanıtyanıy; nıñı jıta jıryatıy sanıque Jüdenüju, savanıtyanıtyıdyeryı jıtyeryıveda Jüdenü sııtyarıvajyuuntıdye. ⁵Ravyata

jiryeyjyū jiryatidyē nique tītajū dutyasara niquejadamu. Ravyata jaryivyajū jiryatidyē nique Jūdenujū. Nītiy nique Jūdenujū savichasara jaryiñū simusiy nītiy nique dutyasara niquejadamu, netimyu ne sadityanuntirya jīñiquejada datyadodantiy, riryatidyē tuvachu Jūdenu siityariṽajyuu variy ramu.

⁶Diye, ratyeryiveda, ranumatiy jūti jiryimu dutyasara niquejadamu niqenu, nūtyuramusiy rajmūtya rata jiryē, nūtyuramusiy, netimyu ne ranique variy Jūdenumusirya tara dityadoda, varimyata datyada, varimyata tūchoda, varimyata datyadoda risajū. ⁷Daryanuma ranumatiy suuy rudidyuu, netimyu ne vatajuu suuryara nūtyu duuduu, varimyata yivamyuduu, netimyu ne rasuy samirya, ħnūtyuramusiy sadatya tī nūtyura murrayada rasuy, nūtyura?

⁸Daryadantiy ranumatiy suuy sūtarumiy natutya, netimyu ne rasuy natuyada samirya, ħnūtyichiy riryajdutyā sūtarumiy juveda jiyarojūyu, nūtyichiy?

⁹Daryantiy jiryimu, jiryēnumatiy nique taji niquejadamu, netimyu ne jiryēñiquera niquejada dutyasara, ħnūtyichiy riryatuvachu tavay jiryimu, nūtyichiy? Jiryānique variy mitya vidavimu. ¹⁰Jasiy dyetyara rajuurā jaryedo niquejada jiryā mucadimuntiy. Jasidyeryi rityi datyara rāniquesada.

¹¹Netimyu ne ratyuvachu variy ramu saniquejada tī, racha variy nūtyu may saju, nīnī jīta racha may rajyuntidyē.

¹²Daryaday rityenti, jiryatiy jiryēñiruy jaryi Jūdenu Jnutumusirya tara, jiryamā vatasara jaryivyajū ranacho jiryatidyē vanūtya ratayu. ¹³Ramunī nītiy nique Jūdenu Jnutumusiy dutyasara niquejadamu, samā jachiñuy sivantirya darya niquejada datyadantiy.

¹⁴Ranumatiy tūchu Jūdenusā dutyasara

niquejadamu, rīntu tūchu sisā, rajechipiyajada jīta macho mitya.

¹⁵ĤNūtyura vuryajvaay ramusiy, nūtyura? Vuryatūchu Jūdenusā vuryintumusiy, vūjechipiyajadata jarye vuryatūchu sisā; vuryamurray Jūdenunijyū vuryintumusiy, vuryamurray sanijyū vūjechipiyajadatantiy. ¹⁶Tapi jiryēnumatiy jchanatyanī Jūdenu Sūntumusiy, varityi savicha jidyiryamusiy jañūñū jiryēquebyimu, ħnūtyuramusiy sajchanatya mityiji jiryisajunī Jūdenu, nūtyuramusiy? jiryatimyu ne sani datyara jiryēñiquejada. ¹⁷Yichanatya dyetya samīñī Jūdenu, ne vanay yimūtya ratanī jityuunu vīchī.

¹⁸Rīchanatya jītānī Jūdenu jiryatiy rañiquesara Sūntumusiy dutyasara niquejadamu. Rañiquesara jaryiñū jiryimusirya. ¹⁹Dañuma rañi niqeruy Jūdenu siityariṽay cabyimura tadajyo niquesara rajechipiyajadamusiy, ratatiy radatyanu riy tavay. Ranī jīta samiryavajū ramusiy, jiryatiy raniquera vuyajuy varanca niquesara dutyasara niquejadamu, Jūdenu Jnutumusiy.

²⁰Ratyeryiveda, ne jiryēcha nūtyu deramiy jachipiyajadatavay. Nicyaray jvaayadamu jīta jiryēcha nūtyu deramiy datyisamiy, jiryējechipiyajadamu jiryēcha jāmyi. ²¹Nūcharanuma Jūdenu niquejadamu jiryatiy suteda Vuyntyityu:

Ranique ruuva jivyē nijyanvay taji niquejadamu, ranique may jtosiy ruuva, dañumamuy ne riryatuvachuruy rimu.

²²Ramunī sabay Jūdenu dutyasara niquejadamu niquejada Yintumusiy, sātidyē dityanura jidyetyada rijyū jiryatimyu ne rityuvachuruy simu. Ne sabarya sātidyē dityanu rijyūra rityi tuvachu simu. Jūdenujū tūchoda jīta sabay jichiityariṽajyuuju, ne sabayada tuvachusā nijyūra. ²³Ramunītiy riñique-

numatiy títaju siityarivajyuu Judenu Jnutumusiy dutyasara niquejadamu, riryityi jutí tavay jiryatimyu ne siityarivay didyeryi, ¿ne riryajitay variy rinchiy: Riryatachara? ²⁴Riñiquenumaty títajura Judenuju tuchoda, saryityi jutí nu jiryatimyu ne siityarinu dañi, samachó dityanusí títajumusiy, sacha tuchutasí variy títajumusintyi. ²⁵Riryadityanura sajachipiyajada dutyasara, sabutya variy mucumjuyuu, sajachipiya Judenunijyu, satuchujaya: Sitenuní Judenu jiryequebyimu.

Vuryama jvaarya samirya vadichara títaju, jidchavuju

²⁶¿Nutyurana, ratyeryiveda, nutyura? Jiryanumaty jityeraniyu, nuñi tiqui jiryequebyimu sacha murrayadati, varimyata datyadodati, Judenumusiy dityadodati, varimyata Suntumusiy dutyasara niquejadamu niquejadati, varimyata dutyasara niquejada datyara. Jirya títaju racha jiryatidye vanutya jijechipiyajadamuyu. ²⁷Riñiqueruñumaty Judenu Jnutumusiy taji niquejadamu, nanama nique danujumyusiy, varimyata munvamyusiy dyetya; nuñi tiquimusiy nananique. Sama dityanu tintirya tara saniquejasiy. ²⁸Netimyu ne savicha jityeraniyomuni nityi datyara saniquejada, riryama ndasa taji niquejadamu niquevay, jityeraniyomu, riryama nique yasiquita sisa Judenu. ²⁹Judenuju tuchuvay jita raniqué danujumyusiy, varimyata munvamyusiy. Riryajantya jityevarya riñiquejada, vase niquejada vidye ranícha. ³⁰Sumutanumaty sataryira dityadoda Judenumusiy, sama ndasa munaty niquenu sajisiy. ³¹Rasara jita jiryatidye datyanuja nuñi tiquimusiy jirye, jiryatidye datya variy tara ramusiy, jiryavanutyantiyu. ³²Judenuju tuchuvay jita dutyasara

sabodeda daryajuní yintu. ³³Tapi ne sundesara Judenura jachipiyajada jiryaty carevacharara. Sundesara jitara samiy vichada day.

Daryaní riryechasara Judenu siityarivajyuu títaju sisaju. ³⁴Riryama ndasa vatuy jityeraniyomu, jiryaty jubacharara niquejada rijyu. Riryama saboniyu, darya steda Judenu jiñiquejadamu. ³⁵Nanítajanuruñumaty vaturuy tara, nanama jitaju jiryorimyuñi jivyanu day, ne samirya vadichara daryaju nanuniqué vaturuy jityeraniyomu. ³⁶¿Jiryechipiya dyetya rundachara Judenu niquejada jiryimusiy? ¿Vinu jiryimu nita ritíjada cay?

³⁷Saryityi jachipiya tí jiñijyu: Ravyichasara Judenuju tuchu, varimyata Judenu Jnutumusiy jvaañu, sama datyasara raníchiy jiryaty rañuñuma jiryeyura catera: Raní jita Vuyntyityu jtada day. ³⁸Ne jiryajnyu samiy sanachó nitimyu ne datarurya jirya niquejada. ³⁹Ramuni, ratyeryiveda, jiryama vata jaryi ranícho Judenuju tuchoda, dantyamuy ne jiryajubay tijisirya Judenu Jnutumusiy niquejada taji niquejadamu. ⁴⁰Vinu jiryama jvaay samirya vadichara títaju, jidchavu jvaachara.

Crístu mışasubeda diibimusiy

15 ¹Rajechipitya jiryeyura samituchoda, ratyeryiveda, jiryaty ratyuchoda jiryivara, jiryaty jiryimutyajadara, ramutiy jiryeryadeda surra variy ramusiy. ²Ramusintyi, jiryeryamityanirya jiyuuchoveda murichiryantiy jiryetyi jiryiryisarara ratyuchoda, netimyu ne ramachó mitya jiryetyuvuchoda ramuntiy. ³Radyetadoda jita jirye munatyara jiryaty rimutyajadara, ntyu sabatyeda Crístu vujyuuchoveda murichirya jiyadaju,

daryatiy nūchara Jūdenu niqnejadamu darya. ⁴Radyetyadodantiy nūtyu rūmuchoda variñi Crístu, nūtyuntiy mumurundamimiyusiy samisadede Jūdenu diibymusiñi, darya nūcharaniḍay saniqnejadamu darya. ⁵Samisasubedivasiy jidyityadoda simu Pyítruyu, sataryiveda nusūbyimimiyu jarye. ⁶Jadchintiy sadyityadoda mityamusiy ruumu tadajyo pacha nijyanvayu, jiryatiy sasiityarivadyeryi; rajuu rityevay maḥojada jñvye diye saraju, rimemya rityevay diiyadamu day. ⁷Jadchintiy sadyityadoda Santiyácu-muyu, tavay sansūbyimimiyujuntiy títaju. ⁸Tamitya jíta nūtyu raryivyicha raryupeda rundajisiy rupi, sadyityadoda rimuntiyu. ⁹Ray jíta vichasara tamityi sansūbyimimiyusiy, ne rachara riryi jtay Jesús nusūbyi ray, jiryatiy rāvatyanūyada riy Jūdenu siityarivajyuu. ¹⁰Mitya Jūdenu vaṭadamusiy rañicha daryatiy rañicha. Ne rāmaḥo mitya savatāda rañijyu, jiryatiy rivaayada jíta parūchariy jaryiñu ruumusiy ratyevay nusūbyimidye, dañumamuy ne raryi jvaarya, Jūdenu vaṭāda jíta jvaachara rimusidyerya. ¹¹Dañuma ratyuchoda ray jiryivara, varimiyata rityuchoda ratyevay jiryivara, daryatiy nūtyuchusarara, jiryetyuvāchoda ramu daryantiy.

Diibymusiy misasubedanchiy

¹²Vūtyi tūchusara Crístunchiy jiryatiy samisasubeda diibymusiy, ḥnūtyichiy rityuchujaya jiryetyevay, nūtyichiy? ne tara jñay diibymusiy misasubeda. ¹³Netimyu ne ranicha diibymusiy misasubeda, daryantiyamuy ne samisasubeda Crístu diibymusintiy. ¹⁴Netimyu ne samisasubeda Crístu diibymusiy, rāmaḥo mitya variy vūtyuchoda ranchintiy, jiryetyuvāchoda

jarye rāmaḥo mityantiy. ¹⁵Netimyu ne ranicha diibymusiy misasubeda, ne samisadede Jūdenu variñi Crístu, vūjerye maḥo tūchuvay quivūvye, jiryatiy vūtyuchu sanchiy: Samisadede Jūdenuni Crístu diibymusiy. ¹⁶Tapi netimyu ne rimyisasumichara diibymiy, daryantiyamuy ne samisadede Jūdenuni Crístu. ¹⁷Netimyu ne samisadede Jūdenuni Crístu, raryi maḥosara mitya jiryetyuvāchoda simu, jiryemeḥosara juuchataway varintiy. ¹⁸Netimyu ne saryi misasubeda Crístu, jiryatiy ridyiyeyada simu tuvāchuvay, ripyaruteda títaju variy. ¹⁹Vūryityi nutuy sajiju Crístu vuryeyada ráñuju vinu jirya mucadincha jñuyada saraju, vūvyichasara jūbavye títaju nijyanvamyusiy.

²⁰Diye jíta savichasara Crístu misi diiyadamusiy, sanicha munatyī diivye cabyimu, jiryatiy riryamisa diibymusintiyde. ²¹Tapi nūtyu rajotāda diiyada tiquinchiy, daryamusiy rajotāda diiyadamusiy misada tiquinchintiy. ²²Daryani vūdyiichara títaju nijyanvay vūmyunatyī Arābamyusiy, daryaday samisanichara Jūdenu Crístumusintiyvūy. ²³Nuñi tiquimusiy samisanichara Jūdenu, daryatiy sabayada vūjyu. Crístu vichasara munatyī, rivasiy jíta riryamisa sasiityarivajyuu sivimāda saraju. ²⁴Sanumatiy paruta Crístu títajura tavay nusuyada, nusūvyē jarye, ridyetyada jarye risaju, jadchiy jíta rajto rarunda varityi sasay Crístura yinsuyada jijye Jūdenumu. ²⁵Santya nusūchara Crístu jasicharajutiy sabamya Jūdenu riy samityasimiy títaju jiñumutujare. ²⁶⁻²⁷Saparutasara tamityara jimyityasiy jiryatiy diiyada darya, sasaboniy Jūdenu daryaju títaju Crístu numutujarejura. Jiryatiy sūteda: Rāsabonicharara títaju, vandanuma

vujyura jiryatimyu ne sasaboniyu, nityi saboniy títajura. ²⁸Ranumatyí mächó títaju sabuchara Crístumu, sasabuy jíta Crístu varyi jiyemyuntidyé, nityi saboniy títaju simura tara, satidyé vichasara Jüdenü títaju junareju.

²⁹Netimyu ne rimyísasara nijyanvay diiyadamusyí çtarajura riityúy tavay diibyimiý jiyadaju, taraju? Netimyu ne rimyísasara diiyadamusyí, çtarajurana riityúy riyadaju, taraju? ³⁰Nujerye, çtarajuná nvyichajayasara suvucharamomuju, taraju? ³¹Radyiijeya nta títaju rundamu, sitenuní rítay darya jiryíva, ratyeryíveda, jiryatyí ríchanatyasara jiryeyadaju, ríchanatyasara Jesucrístumu jiryatyí Vuyntytyu dañí. ³²Ratyí jachipiyasara nutyu nijyamí nta, çtara raçanay raryityí toti sisá jmyírya jiyu Evésumu, netimyu ne ramísa rivasintyí? Samivyaju varyi vuryi jtachara: Vuryama jmyi, vuryajatu risajuntiy, vuryatyí diichara varyi ratarimyusyí.

³³Ne jiryaquívuchü darya jachipiyajadatayu. Vutyi rupi rusa nicyaray jachipiyavay, rajarapuchara vuvyichada rucosiy. ³⁴Jiryama jidojajsumiy vase vichadamuju, ne jiryajuuchuvañuday, tapi rivyichasara jiryetyevay datyísamiý Jüdenumusyí. Rítay jiryanaðaju yiva.

¿Nutyuramusyí riryamísumiy diibyimiý, nutyuramusyí?

³⁵Sajtajanu dyetya varyi tí: ¿Nutyuramusyí rimyísasumiy diibyimiý, nutyuramusyí? ¿Nutyura vutavay riryechasara, nutyura? ³⁶¿Ne jiryedyetya nutasara tadinchiy? Jiryatyí jiryentara ratadi, ne radipuvachara netimyu ne radi munatya, ratidyé títuy varyi nutasara ntaju. ³⁷Jiryatyí vuyntasarara tara, ne vuynta vitarara jiryatyí radipuvadye, vuynta jíta mitya

tadira, nutyu jaruusiy varimyata tarasintyí. ³⁸Jüdenü jíta sarya ravi, daryatyí savata darya, sabarya ravi nuñi nutasara tadjü, jiryatyí samírya rajü darya.

³⁹Ne ravichasara taraquide sasaviy. Ne ravichasara nijyamí saviy nutyu javada saviy darya, dantyamuy ne nutyu nipyatí saviy, dantyamuy ne nutyu quíva savintyí. Sabayada Jüdenü jaryedora richaviy títaju. ⁴⁰Jasintyirya rivyu Jüdenü tuunu vichavantiy. Rivyu jíta vandatará jarichumu vichadaju, vuvyuntiy ratarya vandatara jiryatyí samírya jiryá mucadimu vichadaju darya. ⁴¹Jiñda jíta jaryi vanda day, jarimyunída jíta ne jaryi darya day, dantyamuy ne jdarichídyá. Jdarichiy cabyimuntiy, tíqui vichasara jaryi vandanuy, nuntiy ne sanuy jaryidyé, daryani títaju ravichasara.

⁴²Daryani ravichasara diiyadamusyí míasubeda. Vuvyu jiryatyí riryanutá mucojarirya, riryauta puuryara. Vuvyu jíta jiryatyí ramísumiy diiyadamusyí, raðay míasumiy ne diiyasara. ⁴³Jiryatyí riryauta javityiyechini, samísumiy vandany; jiryatyí riryauta vadiironi, samísumiy vanurya varintyidyé.

⁴⁴Riryanutara vuvyu diiyasara, samísumiy diiyadamusintyí, ne diiyasijunðay, mitya, jiryatyí Jüdenü Jnutu vichasara siva daryaju. Jasirya vuvyu diiyasarantiy, jasintyirya vuvyu jiryatimyu ne diiyasara darya.

⁴⁵Ramuní nuçhara Jüdenü niquejadamura:

Sundejada Jüdenuní vumyunatyí jiyanti Aráby. Savichasara vuvyumusyí jnuñu.

Tamityí Ará jíta vichasara jnutu jnutyanirya, Crístu jtyati. ⁴⁶Jiryajnuý, ne savichasara jiyanti vuryintu munatyí; savichada jiyanti vumyunatyí mimusyí vuryimutyara vuvyu; rivasiy jíta

savichada vumyunatyí nitiy jnytanicharaní vuryíntu. ⁴⁷Savichada mucadi jurumusiý nijyanvay munatyí, jiryatiy riyantí savichada. Jarichumusiý jítaní vumyunatyí tamityí. ⁴⁸Daryatiy savichada vumyunatyí mucadi jurumusi, daryaday vuvyichasara mucadi jurumusiye títajuntidy; daryatiy savichada nu jarichumusintidy, daryaday riryechasara rityi sabachara Jüdenü jarichumu vichavajyuntidy. ⁴⁹Daryatiy vuvyichasara santyasií mucadi jurumusi, daryaday vuryechasara santyasií jarichumusintidy.

⁵⁰Rítay jítara jiryá, ratyeryiveda: Ne vanay vuryimutyara Jüdenü nusuyada jiryatiy vüñicha nijyamí savityavay, nudatavay jarye risaju vuy; daryantyamuy ne vanay vuryimutyara junareju jnyyada vuvyü diiyasaramu. ⁵¹⁻⁵²Jiryatuvachura jiryatiy ratüchu jiryivara dutyasara datyada: Dañumamuy ne vuryamay títaju diiyadamu, vuryecha títunusavay títaju, mityamusiy, vumechiryujadamu, tamitya natutya suuyadamu jarye. Rásuy daryaju natutya, riryamisasumiy diibyimiý variy ranchiy, ne riryecha diiyasavañuday, vuy jíta racha títunusavadye. ⁵³Tapi vuvyü parutísara, ratítuy junareju jnyyadaju. Jiryatiy vüñicha diiyasavay, vuryecha variy ne diiyasavañudanti. ⁵⁴⁻⁵⁵Variñi jíta, jiryatiy vuvyü parutísara ratítuy junareju jnyyadaju, vuvyü diiyasara jarye rachasara ne diiyasara nuday, sajtotaniy Jüdenü varirya yiteda, jiryatiy nücharara:

Raramichusadanuma diiyada, Jüdenü canayadamujuyu. ¿Tera variy diyera jiryatiy jivyuunusara nuy, diiyada, te? ¿Tena jipyurichiy, diiyada, te?

⁵⁶Diiyada purichiy jíta juuchurveda day. Jüdenü jtedamusiy vudyetyara

vujyuuchurveda, vudyetyantiy vuryadiiy rucosiy. (Vüñumatiy juuchuvay, rasuy diiyada jipyurichitya vuy, vudyiý variy rucosiy. Jiryatiy subay Jüdenü yitedamu juuchovedajisivyuy, vujyuuchuvaryuy jaryí variy rucosiy.) ⁵⁷Vuryichanatyasaraní Jüdenü nitiy canatyaniy Vuyntyityu Jesucristumusivvyuy. Sacanatyaniy juuchovedaniyyü, parutedaniyyü jarye. ⁵⁸Ramuni, ratyeryiveda jaryí ravyatavay, jiryama vichasara suruvye, ne siquityavay jijechipiyajadamu. Jiryama jasachujayara yivaayada Jüdenümü, jiryedyetyisatya daryaju: Ne ramacho mitya Jüdenümü vuryivaayada parucharimusiý.

**Richeyadara criquiy riryatidy
jmutya riy jityevay Cristumu**

16 ¹Diye ratüchu criquinchiy jiryiva, jiryatiy vuryajmutya Jüdenü siityarivay jiyadajura, daryaniday riteda Cadásiyamu siityarivajyuuvantiy: Jiryama jvaachara daryantidy. ²Títaju simyanumu, tumicyu rundamu, jiryabay nüñi tiquimusirya tara jiryecyuriquitye, daryatiy sajmutyajayasara Jüdenü jiryivaayadamuyu. Ne ravyata jíta jiryajutyeryanirya criquiy jiryivasiy riviryijadamu. ³Rivijada rundamu ranurya catera rijyu vaduy, jiryatiy jiryajaryeta criquiy jtotavajyu riy, Jerusari janvamyuju. Jiryasay samirya jachipiyajadamu daryajura criquiy, jantyuyadavay jiyadaju. ⁴Jiryetyi jachipiya samirya, rajiyantiy, riryajiya variy risantidy.

**Nutyura sajachipiyajada
Pávurubay yéjia**

⁵Rajañuy jíta jiryimu ranumatiy jañuryi Masedóniya vichadiva,

rajechipiya jañuyada daryaju Masedó niya vichadamuju. ⁶Ramacho dyetya taraquiju jiryisa, varimyata raramitya-nirya nijya jiryimu, jiryatidye jpa yimusintyirye, rumutiy rajiyarucyu. ⁷Ne ravyata vinu radiryi jiryiva, jiryatiy raryicheryuy jiryisa, daryatiy savata Jüdenu rajyu dacyu. ⁸Ramacho jita Evésumu nutasarasiy jatojada vichtya saraju, jiryatiy ravichada ritya Pentecos-tésiy. (Yajnuy Jvaayada 20.16)
⁹Samirya jayadatı ray, ratidye datyanura Jüdenü niqejada, jaryi rajuuvatye daryaju vumyityasimiyite dacyu.

¹⁰Sanumatıy jutı Timutévu jiryimu, jiryinutyata sajı jichuvuyasadamu jiryimu, jiryatıy sivaachara Jüdenü jvaayadamu, daryatıy rivaacharantıdye.

¹¹Ne sarachu tını Timutévu. Jiryajmıtya sayadanıyu, satıdye tarya varenu rimujuntıy, nıyntyuy vutyeryıvedata daryaju sajıju.

¹²Vutyeryı Apódosınchıy, rañı jpanuyada vutyeryıveda jsaju jiryimu nı. Ne sayaruy diye jiryimu, tara jiyásanu daryajunı. Netımyu ne tara rajıyasanu nundyenı, varıy jıta sajıya jiryimu.

Samuchurveda Pávurubay tamıtya rıy

¹³iJiryama jnıtya samirya, jiryama surıtyanıy jıjechipıyajadatayu, jıryatıy jıryejechipıya Jüdenunıjıy! İjıryecha vaduy jachıtyavay, jıryavanıtyayı!

¹⁴Tıtaju jıryıvaayadamu, jıryajvaay Jüdenü vatadamura.

¹⁵Jıryedyetyanuma rıy Estévanasıvyeda, nıtyu rıtyuvachunıyada munatyavay Jüdenumu, Acáya janvay cabyımu. Rıvyıchasara jaryı samıy jvaayadacanımıy Jüdenü sııtyarıvay jıyadaju. ¹⁶Rajechiñuy jırye, jıryama sabonıy darya jvaavyemyuyı, tıtaju jıryatıy ruvaachara parucharımyusıy jıryequebyımu. ¹⁷Rıchanatya jıtara rutıjada Estévanasıy, Jorutunátuta, Acáycı jarye sısaju, rutotanıje daryajura tıtaju jıryatıy rasıtyeda jıryıbıva. ¹⁸Rıvyanıtyada jıtanı rıntu, jıryıntu jaryentıy. Jıryajnuy samırya vadıchavay rıñecho darya nijyanvay.

¹⁹Jüdenü sııtyarıvayıy jıryatıy Ásıyamu vıchavaryı, rımyuchıvay jırye. Rımyuchıvay Jesucrıstumu jırye tıtaju jıryatıy rıntyeryanıy Aquıda rorımyuyı, savatura Prısidıyata.

²⁰Rımyuchıvay tıtaju Jüdenü sııtyarıvay jırye. Jıryama mıchıvay Jüdenü vatadamıyuyı, samırya vadıyadamu.

²¹Ray, Pávuru, ramıuchıvay jırye, jıryatıy rañuy rajıyomıttıta catera.

²²İNıtımyu ne vatanı Vıyntyıtyıy Jesucrıstu, sacha parıtıı Jüdenumısyı varyı! İYajınıy Vıyntyıtyıy! ²³Samırya vıchada racha jıryeıyı, jıryatıy sacha Vıyntyıtyıy Jesús jıryequebyımu.

²⁴Ravyatadamu rıchanatya jırye Jesucrıstumu. Daryanuma rachaıasara tıtaju. Daryanuma rachajayasara junareju tıtaju.

Sayanuma
Pávuru